

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนก วงษ์ตระหง่าน. แนวพระราชดำริด้านการเมืองการปกครองของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา และฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ปี. จดหมายเหตุการณ์อนุรักษ์กรุง

รัตนโกสินทร์. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๕.

คณะกรรมการจัดงานสมโภชกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ปี. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์เล่ม ๒

รัชกาลที่ ๔ - พ.ศ. ๒๔๗๕. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๒๕.

คึกฤทธิ์ ปราโมช, ม.ร.ว. สี่แผ่นดิน. ๔ เล่ม. กรุงเทพฯ : สยามรัฐ, ๒๕๓๑.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชนิพนธ์จดหมายรายวัน ร. ๕ เมื่อเสด็จ

ประพาสเกาะชวาทครั้งหลัง. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไท, ๒๔๖๖.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชหัตถเลขาส่วนพระองค์สมเด็จพระราม-

ธิบดีศรีสินทรมหจุฬาลงกรณ์พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชทานแต่สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ในเวลาที่ทรงสำเร็จราชการแผ่นดินต่างพระองค์เมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาสยุโรป พ.ศ. ๒๔๔๐. กรุงเทพฯ :

เชษชมบรรณ, ๒๕๐๕.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. ระยะเวลาเสด็จพระราชดำเนินประพาสทางบก

ทางเรือรอบแหลมมลายู รัตนโกสินทร์ศก ๑๐๔ เล่ม ๒. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : องค์การค้ำคูณสภา, ๒๕๐๗.

จุลจักรพงษ์, พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า. เจ้าชีวิต. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา,

๒๕๑๗.

ชลดา โกพัตมตา. ทาสกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สมัยรัตนโกสินทร์.

วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓.

ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัย พ.ศ. ๒๓๕๒ - ๒๔๕๓ ด้านสังคม. พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กรุงเทพฯ : บุรพาสาน, (ม.ป.ป.).

เดกิง พันธุ์เดกิงอมร. นวนิยายและเรื่องสั้น การศึกษาเชิงวิเคราะห์และวิจารณ์. สงขลา :

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏสงขลา, ๒๕๔๑.

- ทมยันตี. **ร่วมจัด**. ๔ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : ณ บ้านวรรณกรรม, ๒๕๓๘.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. การปฏิรูปการศึกษาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์. ใน **พระราช -
กรณียกิจกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์**, หน้า ๗๕-๗๙. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๗.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. การศึกษาของไทยสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ใน **พระราช -
กรณียกิจกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์**, หน้า ๗๐-๗๔. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
เสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๗.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูประบบบริหาร
ราชการแผ่นดิน ใน **พระราชกรณียกิจกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์**, หน้า ๒๒-
๒๕. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการ
นายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๗.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. **พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช**. กรุงเทพฯ
: คณะอนุกรรมการจัดทำสตึกเกอร์และหนังสือเฉลิมพระเกียรติ, ๒๕๒๕.
- ทองต่อ กล้วยไม้ ณ อยุธยา. สถาบันพระมหากษัตริย์ในรัฐธรรมนูญ ใน **พระราชกรณียกิจ
กับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์**, หน้า ๔๖-๕๐. กรุงเทพฯ : สำนักงานเสริมสร้าง
เอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๗.
- ทักษิณา สนวนานนท์. **ชีวประวัติบุคคลสำคัญของโลก**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พีระพัฒนา,
(ม.ป.ป.).
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. **พระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ :
องค์การค้าคุรุสภา, ๒๕๐๓.
- ทิพากรวงศ์, เจ้าพระยา. **พระราชพงศาวดาร รัชกาลที่ ๔ เล่ม ๑**. กรุงเทพฯ : องค์การค้า
คุรุสภา, ๒๕๐๕.
- เทพู ทับทอง. **กรุงเทพฯในอดีต**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สุภาพใจ, (ม.ป.ป.).
- ธวัช ปุณโณธก. **แนวทางการศึกษาวรรณกรรมปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
๒๕๒๗.
- นรินทรธิเบศร์. **นิราศนรินทร**. พระนคร : กรมตำรา กระทรวงธรรมการ, ๒๔๗๐.
- ประคอง เจริญจิตรกรรม. การศึกษานวนิยายอิงประวัติศาสตร์ไทยระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๐-
๒๕๒๕. กรุงเทพฯ : โครงการวิจัยเสริมสร้างหลักสูตร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๗.
- ประทีป เหมือนนิล. **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์,
๒๕๒๓.

ประยูทธ สิทธิพันธ์. **ต้นตระกูลขุนนางไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กรุงธน,
๒๕๐๕.

ประพัฒน์ ตริณวงศ์. **พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ใน
พระราชกรณียกิจกับการพัฒนากรุงรัตนโกสินทร์**, หน้า ๑๑-๑๖. กรุงเทพฯ :
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๗.

ปวิวัฒน์ คำเจริญ. **นวนิยายรูปแบบจดหมายเหตุของไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตร
มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

พุทธเลิศหล้านภาลัย, พระบาทสมเด็จพระ. **อิเหนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ :
ศิลปาบรรณาการ, ๒๕๑๔.

ภารดี มหาขันธ์. **พื้นฐานอารยธรรมไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์,
๒๕๓๒.

รพีพร. **ลูกทาส**. ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ : รวมสาส์น, (ม.ป.ป.).

รอง ศยามานนท์. **ประวัติศาสตร์ไทยในระบอบรัฐธรรมนูญ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๒๕**. พิมพ์ครั้งที่ ๖.
กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๓๙.

ว.วินิจฉัยกุล. **บูรพา**. ๒ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : เพื่อนดี, ๒๕๔๓.

ว.วินิจฉัยกุล. **รัตนโกสินทร์**. ๒ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, ๒๕๓๕.

ว.วินิจฉัยกุล. **ราตรีประดับดาว**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : เพื่อนดี, ๒๕๔๒.

ว.วินิจฉัยกุล. **สองฝั่งคลอง**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพฯ : เพื่อนดี, ๒๕๔๔.

วัชร รมยะนันท์. **วิวัฒนาการวรรณคดีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพฯ : โครงการตำราคณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

วินิตา ดิถียนต์. **คุณค่าของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์. ในการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง แรงดึง
ของอดีตและแรงรุกของอนาคตในวรรณกรรม การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรม
ไทยและอินเดีย**. หน้า ๑-๕. ๒๙-๓๐ มกราคม ๒๕๓๙. ณ ศูนย์อินเดียศึกษา
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วินิตา ดิถียนต์. **เบื้องหลัง "รัตนโกสินทร์" การนำวิธีวิจัยมาใช้ในการแตงนวนิยายอิง
ประวัติศาสตร์ ใน รัตนโกสินทร์**, หน้า ๔๐๗-๔๓๕. กรุงเทพฯ : ต้นอ้อ, ๒๕๓๕.

ศุกร บุนนาค. **บุญเพรงพระหากสวรรค์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : แพรวพิทยา, ๒๕๑๕.

สภาสตรีแห่งชาติ. **สตรีไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : สภาสตรีแห่งชาติ, ๒๕๑๘.

- สมพร มั่นตะสูตร. **วิเคราะห์เรื่องสี่แผ่นดินและหลายชีวิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๒.
- สุพรรณิ วราทร. **ประวัติการประพันธ์นวนิยายไทยตั้งแต่สมัยเริ่มแรกจนถึง พ.ศ. ๒๔๗๕**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, ๒๕๑๙.
- สุพรรณิ วราทร. **ประวัตินวนิยายไทยตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ ๕ ถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕**. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖.
- สุวรรณ เชื้อนิล. **วิเคราะห์นวนิยายเรื่องขุนศึกของไม้เมืองเดิม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๓.
- เสี้ออน ศุภโสภณ. **ประวัติศาสตร์ไทย ฉบับพัฒนาการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๐.
- แสงโสมเกษมศรี, ม.ร.ว. และ วิมล พงศ์พิพัฒน์. **ประวัติศาสตร์ไทยสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ - รัชกาลที่ ๓**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย สำนักนายกรัฐมนตรี, ๒๕๒๓.
- โสภาค สุวรรณ. **ญาติกา**. ๒ เล่ม. กรุงเทพฯ : คลังวิทยา, ๒๕๓๘.
- หน่วยบริหารวิชาอารยธรรมไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. **อารยธรรมไทย**. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ภาษาอังกฤษ

- Cuddon, J. A. *A Dictionary of Literary Terms and Literary Theory*. 4 th ed. Oxford : Blackwell, 1988.
- Lazarus, A., Macleish, A., and Smith, H. W. *Modern English A Glossary of Literature and Language*. New York : GROSSET & DUNLAP , 1972.
- Shaw, H. *Dictionary of Literary Terms*. New York : McGraw-Hill , 1972.

ภาคผนวก

เรื่องย่อ บุญเพรงพระหากสวรรค์

ในสมัยแรกสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ คนทุกกลุ่มเหล่าทั้งคนไทยและคนต่างชาติที่เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารได้ช่วยกันสร้างบ้านเมือง ไทยได้แรงงานฝีมือคนบ้านลาวของบัวไขเป็นกำลังสำคัญช่วยสร้างพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม บัวไขบุตรสาวของหลวงมณีหัวหน้าบ้านลาวมาช่วยทำงาน และได้พบกับหม่อมเพชรพระนัดดาของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช หม่อมเพชรรักบัวไขและได้พาบัวไขไปศึกษาวิชาความรู้ที่วังของพระองค์เจ้ากุหรือที่คนทั่วไปเรียกว่าเจ้าครอกวัดโพธิ์ บัวไขได้รู้จักพยอมบุตรสาวข้าราชการมอญผู้ยอมสิ้นชีวิตตามพระเจ้ากรุงธนบุรีเมื่อคราวปราบดาภิเษกตั้งราชวงศ์ใหม่และเป็นหญิงสาวที่อาญาคำเปียงญาติผู้พี่ของบัวไขรัก ต่อมาพระปลั่งกลีมาเจ้าเมืองกำปอดเป็นกบฏ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้หม่อมเพชรเป็นแม่ทัพและโปรดให้อาญาคำเปียงไปสงครามครั้งนี้

ในวันตรุษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้จัดงานฉลองทั่วพระนครและจัดให้มีโรงทาน เจ้าชายเมืองมลายูได้พบบัวไขและพยอมที่มานั่งโรงทานเจ้าครอกวัดโพธิ์ก็รักตั้งแต่แรกพบ เจ้าชายขอให้เจ้าพระยาพระคลังทูลขอทั้งสองนางต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว แต่เมื่อพระองค์ได้ทราบว่ามีบัวไขและพยอมมีครรภ์อยู่แล้วจึงไม่พระราชทานให้ เจ้าชายลักพาตัวบัวไขและพยอมโดยมีผองข้าราชบริพารตำหนักเดียวกันให้ความช่วยเหลือ เมื่อถูกลักพาตัวมาอยู่บนเรือบัวไขและพยอมได้หนีลงจากเรือว่ายน้ำมาที่บ้านมอญซึ่งเป็นบ้านญาติของพยอม บัวไขและพยอมตัดสินใจเดินทางติดตามหม่อมเพชรและอาญาคำเปียงไปเมืองกำปอด ทั้งสองปลอมตัวเป็นชายเดินทางเรือไปพร้อมกับสมิงจ๊กกรายและพวกพ้อง ระหว่างทางได้ช่วยเหลือบุตรชายของพระปลั่งกลีมาที่หนีรอดจากการโจมตีของทัพไทย บุตรชายของพระปลั่งกลีมาสำนึกในบุญคุณและสัญญาว่าจะไม่ทำร้ายพวกพ้องของบัวไขและได้แอบหนีไปสมทบกับกองทัพเมืองกำปอด

หม่อมเพชรและอาญาคำเปียงตีเมืองกำปอดได้สำเร็จแต่พระปลั่งกลีมาหลบหนีไปได้ สมิงจ๊กกรายและบัวไขติดตามมาพบและบอกหม่อมเพชรให้ล่องเรือไปตามคลองหลังเมืองจึงจับพระปลั่งกลีมาได้ ฝ่ายอาญาคำเปียงและพยอมจับบุตรชายพระปลั่งกลีมาได้ เมื่อยกทัพกลับพระนครพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานยศให้หม่อมเพชรและอาญาคำเปียง และพระราชทานบัวไขและพยอมให้แต่งงานด้วย ในวันที่สร้างเรือนหอพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระบรมราชโองการให้หม่อมเพชรและอาญาคำเปียงเป็นแม่ทัพไปรบกับพม่าในสงครามเก้าทัพ หม่อมเพชรและอาญาคำเปียงจึงต้องไปรบอีกครั้งโดยมีบัวไขและพยอมเป็นกำลังใจ

เรื่องย่อ รัตนโกสินทร์

ฟักเกิดในตอนปลายสมัยรัชกาลที่ ๑ เป็นบุตรชายของเจ้าสัวนายเตาคบตีชาวจีน เมื่อแรกเกิดผู้เป็นอาได้ทำนายว่าฟักจะได้เป็นขุนนาง พ่อและแม่จึงตั้งใจสนับสนุนให้ฟักได้ทำงานรับราชการ พี่สาวของฟักแต่งงานกับบุตรชายของพระราชพิณิจัยขุนนางผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย ฟักจึงได้ทำงานกับคุณพระได้เรียนรู้อาณาญาณียและได้เป็นวิชาในการทำงานรับราชการต่อไป และที่บ้านของคุณพระฟักได้ชอบพอกับน้องหลานสาวของพระราชพิณิจัย

ต่อมาสมิงรัตสังรามผู้เป็นลุงได้เห็นความสามารถของฟักตอนที่ไปตามจับโจรจึงได้ขอฟักไปอยู่กับตนและให้ติดตามไปฟังข้อราชการในวัง เมื่อฟักไปอยู่กับลุง ช่างได้เห็นตามสนทนารายของเจ้าพระยามหาเสนา สมุหพระกลาโหมทำให้คุณพระราชพิณิจัยเสียใจมากจนถึงแก่กรรม ฟักได้พาสนและน้องมาขอมาศคุณพระ ทำให้สนผูกใจเจ็บฟักตั้งแต่นั้น

ฟักรักเพ็งบุตรสาวของปลัดทูลฉลองวังหน้า แม้ว่าสนจะขัดขวางแต่ในที่สุดฟักและเพ็งก็ได้แต่งงานกัน ในสมัยรัชกาลที่ ๓ ฟักทำงานราชการเป็นข้าราชการตุลาการตัดสินคดีความและได้รับใช้เบื้องพระยุคลบาทอย่างใกล้ชิด ต่อมาได้เกิดการจลาจลในเมืองญวนพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงโปรดให้ยกทัพไปปราบญวน พ่อ พี่ชายของเพ็งและลุงของฟักเสียชีวิตในสงครามครั้งนี้ ในรัชสมัยนี้สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ามงกุฎซึ่งผนวชอยู่ได้ทรงตั้งธรรมยุติกนิกาย เรื่องธรรมยุติกนิกายขณะที่ยังเป็นเรื่องที่ทุกคนให้ความสนใจอยู่นั้น ก็ได้เกิดเรื่องร้ายแรงขึ้นคือพระลครได้เกลี้ยกล่อมพวกลาวให้มาเป็นไพร่พลสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอิศเรศรังสรรค์ เจ้าคุณบำรุงขุนนางผู้ใหญ่ผู้จงรักภักดีต่อเจ้านายผู้ตั้งตนเป็นศัตรูต่อเจ้าฟ้ามงกุฎเกลี้ยกล่อมฟักให้สืบทอดไปเรื่อยๆ เพื่อจะได้เกี่ยวโยงไปถึงพระเจ้าน้องยาเธอทั้งสองพระองค์ แต่ฟักไม่สนใจคำเกลี้ยกล่อมและได้ตัดสินความไปตามความจริง ทำยที่สุดพระลครถูกตัดสินลงโทษประหารชีวิต ส่วนพระเจ้าน้องยาเธอทั้งสองพระองค์เมื่อสืบทอดแล้วไม่มีความผิด ฟักกลับบ้านด้วยความสบายใจแต่เพ็งไม่ได้อยู่ที่บ้านแล้ว เพ็งได้ตัดสินใจออกจากบ้านเพื่อให้ฟักมีภรรยาใหม่เพราะเพ็งมีแต่ลูกสาว ไม่มีลูกชายให้ฟักได้สืบทอด แต่ฟักก็ยังคงเลือกเพ็งเป็นภรรยาเพียงคนเดียว

เรื่องย่อ บุรพา

แคธรินแต่งงานกับอาเธอร์ ลินลีย์นายทหารที่จะเดินทางไปรับราชการ เป็นครูฝึกวิชาทหารแบบตะวันตกให้แก่กองทัพของพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัวที่ราชอาณาจักรสยาม แต่แคธรินล้มป่วยกะทันหัน อาเธอร์จึงต้องเดินทางไปก่อน ต่อมาแคธรินได้รู้จักกับพันเอกโรแลนด์ และหม่อมเจ้าวิษณุประภาหรือจัสตินเจ้าชายสยามที่ได้มาศึกษาวิชาทหารที่อินเดียและเดินทางมาถึงอังกฤษ เมื่อพันเอกโรแลนด์แต่งงานกับแมรีญาติของแคธริน พวกเขาได้เดินทางพร้อมกันสู่ราชอาณาจักรสยาม ระหว่างการเดินทางหม่อมเจ้าวิษณุประภาช่วยปกป้องแคธรินจากการลวนลามของโรเบิร์ต ฮันเตอร์ และทั้งสองคนได้สนิทสนมกันจนเกิดเป็นความรัก

เมื่อมาถึงสยามแคธรินได้ทราบว่าอาเธอร์มีผู้หญิงคนอื่นคือ ซาลิฮัตต์ พาล์มเมอร์ แคธรินต้องการหย่ากับอาเธอร์แต่ทุกคนไม่เห็นด้วย หม่อมเจ้าวิษณุประภาช่วยให้แคธรินได้มาอยู่ในพระบวรราชวังทำหน้าที่สอนหนังสือและวิชางานฝีมือให้แก่ข้าราชการฝ่ายใน อาเธอร์ตัดสินใจกลับอังกฤษโดยเดินทางพร้อมกับญาติของแคธรินที่จะไปอินเดีย แต่แคธรินให้แอนนี่หญิงรับใช้ของแมรีปลอมตัวขึ้นเรือแทนเธอ แคธรินจึงอยู่เมืองไทยเพียงลำพังและได้แต่งงานกับหม่อมเจ้าวิษณุประภา พ่อแม่ และญาติพี่น้องน้องของหม่อมเจ้าวิษณุประภาไม่เต็มใจให้หม่อมเจ้าวิษณุประภาแต่งงานกับแคธริน เพราะแตกต่างกันทั้งเชื้อชาติ ศาสนา ความเป็นอยู่ และสาเหตุที่สำคัญคือผู้ใหญ่ต้องการให้หม่อมเจ้าวิษณุประภาแต่งงานกับบัว พ่อและแม่ของหม่อมเจ้าวิษณุประภาไม่ยอมรับสะใภ้ชาวตะวันตก แคธรินจึงอยู่อย่างแปลกแยก หม่อมเจ้าวิษณุประภาต้องเดินทางไปกับคณะทูตไทยเพื่อเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศอังกฤษ และต่อมาต้องเดินทางไปเจริญสัมพันธไมตรีกับประเทศฝรั่งเศส แคธรินต้องอยู่เมืองไทยตามลำพังเธอจึงต้องการกลับบ้านที่อังกฤษ ช่วงระยะเวลา ๕ ปีที่อยู่ด้วยกันกับหม่อมเจ้าวิษณุประภา แคธรินสูญเสียลูกสองคนไปตั้งแต่ยังเล็กด้วยโรคเม็องร้อนทำให้เธอเสียใจมาก ต่อมาหม่อมเจ้าวิษณุประภาแต่งงานกับบัวและกำลังจะมีลูกด้วยกัน และในวันหนึ่งแคธรินได้เห็นหม่อมเจ้าวิษณุประภาและบัวตักบาตรด้วยกันซึ่งเธอไม่สามารถตักบาตรร่วมกันกับสามีได้ แคธรินแค้นใจมากยิ่งขึ้นว่าหม่อมเจ้าวิษณุประภาและตัวเธอมีความแตกต่างกันหลายอย่างทำให้ไม่มีวันอยู่ด้วยกันได้อย่างมีความสุข แคธรินจึงตัดสินใจกลับอังกฤษ เมื่อหม่อมเจ้าวิษณุประภาได้พาแคธรินไปสิงคโปร์เพื่อเตรียมการรับเสด็จพระบาทสมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว แคธรินขอให้แอนนี่และสามีจัดหาเรือให้เธอ แคธรินจึงได้กลับบ้านที่อังกฤษ หม่อมเจ้าวิษณุประภาไม่สามารถติดตามเธอได้เพราะติดขัดพระบรมราชโองการที่ห้ามมิให้เจ้านายในราชตระกูลเดินทางออกนอกประเทศได้ถ้าไม่มีพระบรมราชานุญาต

เมื่ออยู่บนเรือแคธรินทราบว่าเธอกำลังตั้งครรภ์ แต่แคธรินก็ได้ตัดสินใจว่าจะเดินทางต่อไปถึงอังกฤษ ระหว่างการเดินทางแคธรินล้มป่วยก็ได้ซาลิฮัตต์ดูแล เมื่อมาถึงอังกฤษซาลิฮัตต์

ส่งโทรเลขถึงอาเธอร์ อาเธอร์มาพบแคทรินและยอมรับเป็นพ่อของเด็ก เมื่อแม่ของแคทรินได้ทราบความจริงก็สนับสนุนให้แคทรินอยู่กับอาเธอร์ แคทรินคลอดบุตรชายให้ชื่อว่าจัสตินน้อย หม่อมเจ้าวิษณุประภาเขียนจดหมายถึงแคทรินให้เธอกลับสยาม แคทรินเขียนจดหมายตอบว่าเธอยังรักเขาแต่เธอไม่กลับสยาม

แคทรินอยู่กับอาเธอร์ที่ลอนดอน วันหนึ่งซาล็อตต์มาพบแคทรินเพื่อบอกว่าเธอจะเดินทางไปสยาม แคทรินมอบภาพวาดขนาดจิ๋วของเธอที่วาดบนแผ่นงาฝากไปให้หม่อมเจ้าวิษณุประภา หม่อมเจ้าวิษณุประภาจึงได้ทราบจากซาล็อตต์ว่าแคทรินอยู่กับอาเธอร์แล้วและเข้าใจว่าแคทรินมีลูกกับอาเธอร์ เวลาผ่านไปหม่อมเจ้าวิษณุประภามีบุตรชายหญิงกับบัว ๓ คน บุตรชายคนโตชื่อ ม.ร.ว. อินทรธนู แคทรินมีบุตรสาวกับอาเธอร์อีก ๑ คน หม่อมเจ้าวิษณุประภาเขียนจดหมายถึงพันเอกโรแลนด์อยู่เสมอและได้เล่าความเป็นไปในชีวิตและเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในเมืองไทยให้พันเอกโรแลนด์ทราบ พันเอกโรแลนด์ได้มอบจดหมายทุกฉบับให้แคทริน เมื่อจัสตินน้อยโตขึ้นได้เรียนวิชาธรรมิควิทยาที่มหาวิทยาลัยแมนเชสเตอร์และได้เป็นเพื่อนกับเออร์เนสต์หรือม.ร.ว. อินทรธนู ซึ่งหม่อมเจ้าวิษณุประภาได้ส่งมาเรียนที่อังกฤษและอยู่ในความดูแลของพันเอกโรแลนด์ จัสตินน้อยพาเออร์เนสต์มาที่บ้านซึ่งขณะนั้นอาเธอร์ป่วยหนักและได้เสียชีวิตในเวลาต่อมา แคทรินทราบว่าเออร์เนสต์เป็นบุตรชายของหม่อมเจ้าวิษณุประภาและบัว ม.ร.ว.อินทรธนูเขียนจดหมายถึงพ่อเล่าเรื่องที่ได้พบแคทรินผู้หญิงที่เหมือนในภาพวาดขนาดจิ๋ว เมื่อหม่อมเจ้าวิษณุประภาได้อ่านจดหมายก็แน่ใจว่าจัสตินน้อยเป็นลูกของตนจึงได้เขียนจดหมายเล่าความจริงให้บุตรชายได้รับรู้ แคทรินได้เล่าให้ ม.ร.ว.อินทรธนูและจัสตินน้อยฟังถึงเรื่องราวในอดีต

หม่อมเจ้าวิษณุประภามีโอกาสเดินทางมาอังกฤษอีกครั้งเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับพระเจ้าลูกยาเธอในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวที่จะเดินทางมาศึกษาในประเทศอังกฤษ บัวตัดสินใจบวชในบวรพระพุทธศาสนา หม่อมเจ้าวิษณุประภาได้อยู่กับแคทรินอีกครั้งในช่วงระยะเวลา ๕ ปีสุดท้ายของชีวิตแคทริน

เรื่องย่อ ลูกทาส

แก้วเป็นลูกทาสในเรือนเบี้ยของพระยาไชยากร ขุนนางผู้ไม่สนับสนุนพระราชดำริเลิกทาส พระยาไชยากร มาโนชหลานชาย และพวกของบุญมีทาสในบ้านเดียวกันเกลียดชังแก้ว มีเพียงคุณน้ำทิพย์ที่ให้ความเมตตา แก้วแอบว่ายน้ำข้ามฟากไปเรือนแพของพระนิติธรรมเพื่อศึกษาวิชา กฎหมาย พระนิติธรรมเป็นนักเรียนนอกเรียนจบวิชากฎหมายจากประเทศอังกฤษและทำงานรับราชการเกี่ยวกับกฎหมาย พระนิติธรรมให้วิชาความรู้กฎหมายกับแก้วและสนับสนุนแก้วให้ทำงานรับราชการเมื่อได้เป็นไท พระยาไชยากรได้ตั้งตนเป็นศัตรูกับพระนิติธรรมข้าราชการผู้สนับสนุนให้ทาสได้เป็นไท

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงออกพระราชบัญญัติพิทักษ์เกษียณอายุ ลูกทาสลูกไทพุทธศักราช ๒๔๑๗ ให้ลูกทาสชายหญิงที่เกิดในปีจุลศักราช ๑๒๓๐ ปีมะโรง สัมฤทธิศก ให้ลดเกษียณอายุลงทุกปี ถึงอายุ ๒๑ปีให้ลูกทาสพ้นค่าตัวได้เป็นไท แก้วเกิดในปีมะโรงสัมฤทธิศกจะได้เป็นไทเมื่อมีอายุครบ ๒๑ ปี แต่พระยาไชยากรปกปิดพระราชบัญญัตินี้ไม่ให้ทาสในบ้านได้รับรู้มีเพียงแม่และแก้วที่รู้พระราชบัญญัตินี้ แก้วจึงตั้งใจศึกษาวิชาความรู้กฎหมายกับพระนิติธรรมเพื่อจะได้เป็นวิชาความรู้ทำงานรับราชการในอนาคต แม้ว่าจะถูกพระยาไชยากรลงโทษอย่างหนัก

ต่อมาแก้วถูกจับได้ว่าฝ่าฝืนคำสั่งแอบข้ามไปเรือนแพพระนิติธรรม แก้วถูกเชียนอย่างหนักและถูกขังในคุกทาส คุณน้ำทิพย์แอบช่วยเหลือแก้ว บุญเจิมทาสในบ้านเดียวกันที่หลงรักแก้ว น้อยใจเมื่อรู้ว่าคุณน้ำทิพย์และแก้วรักกัน บุญเจิมและบุญมีจึงบอกความเรื่องนี้แก่พระยาไชยากร พระยาไชยากรโกรธมากจึงให้บุญมีฆ่าแก้ว แต่บุญเจิมช่วยแก้วหนีจากคุกทาสและได้ฆ่าบุญมี พระยาไชยากรและคุณมาโนชจึงใส่ร้ายแก้วว่าเป็นทาสหนีออกจากบ้านและฆ่าคนตาย แต่บุญเจิมสารภาพความจริงแก้วจึงพ้นความผิด

เมื่ออายุครบ ๒๑ ปีแก้วได้เป็นไทโดยสมบูรณ์ แก้วได้บวชเรียนตามที่แม่ขอไว้ พระนิติธรรมและคุณแดงน้องสาว คุณน้ำทิพย์ แม่นิมภรรยาช่วยพระยาไชยากร และแม่น้อมคอยช่วยเหลือแก้ว ต่อมาแก้วต้องสึกเพราะคอกลูกน้องของแก้วถูกคนของพระยาไชยากรและมาโนชฆ่า แก้วได้เรียนวิชาตาบกับผู้เป็นตาของพระนิติธรรม เมื่อพระเจ้าลูกยาเธอ พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ทรงจัดตั้งโรงเรียนสอนวิชากฎหมาย พระนิติธรรมสนับสนุนให้แก้วได้เรียนในโรงเรียนนี้ แก้วได้ช่วยคุณน้ำทิพย์จากการจูดคร่าของมาโนช มาโนชตกลงจากหน้าต่างชั้นบนเสียชีวิต

เมื่อแก้วเรียนจบได้ทำงานรับราชการเป็นตุลาการศาลประจำกระทรวง ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวง แก้วได้มาสู่ขอคุณน้ำทิพย์ พระยาไชยากรซึ่งได้สำนึกผิดได้ยกคุณน้ำทิพย์ให้

แต่งงานกับแก้ว เวลาผ่านไปแก้วได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นพระยา ทุกวันที่ ๒๓ ตุลาคม
ของทุกปีแก้วและคุณน้ำทิพย์ได้นำพวงมาลามาสักการะพระบรมรูปทรงม้าเพื่อรำลึกถึง
พระมหากษัตริย์คุณที่พระองค์ทรงมีพระเมตตาเลิกลาเส แก้วจึงได้เป็นไทและมีอนาคตที่ดี

เรื่องย่อ สีแผ่นดิน

พลอยเป็นบุตรสาวขุนนางชั้นผู้ใหญ่เกิดในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว มีพี่น้องต่างมารดาคืออุ้น ชิด เขย และพี่ชายร่วมมารดาคือเพิ่ม อุ้นหาภรรยาใหม่ให้ผู้เป็นพ่อ แม่จึงพาพลอยเข้าวังมาอาศัยอยู่กับเสด็จ เสด็จรักและเมตตาแม่พลอยมาก ต่อมาแม่เสียชีวิตพลอยจึงอยู่กับคุณสายและซ้อยเพื่อนวัยเดียวกันที่ต่าหนักของเสด็จเรื่อยมา พลอยสนิทสนมกับครอบครัวของซ้อยและได้รู้จักกับน้องพี่ชายของซ้อย พลอยและน้องรักกันแต่เนื่องแต่งงานกับผู้หญิงคนอื่น ต่อมาพลอยได้แต่งงานกับคุณเปรมนายทหารมหาดเล็กผู้มีฐานะร่ำรวย เมื่อแต่งงานแล้วพลอยได้ทราบว่าคุณเปรมมีลูกแล้วชื่ออ้น พลอยรักอ้นเหมือนลูกของตน ต่อมาพลอยมีบุตรชายหญิงคืออ้น อี๊ด และประไพ ซ้อย เพิ่ม และเขยมาเยี่ยมพลอยที่บ้านอย่างสม่ำเสมอ

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว คุณเปรมเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่ราชการ และคุณเปรมมีความจงรักภักดีต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอย่างยิ่ง เมื่อลูกๆเติบโตคุณเปรมให้อ้นเรียนทหารตามที่ต้องการ และส่งอ้นและอี๊ดไปเรียนเมืองนอก อ้นเรียนวิชากฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส อี๊ดเรียนวิชาอักษรศาสตร์ที่ประเทศอังกฤษและให้ประไพเรียนในเมืองไทย อ้นเขียนจดหมายแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบกับความเจริญของประเทศไทยและประเทศตะวันตก ทำให้คุณเปรมพอใจมาก ส่วนจดหมายของอี๊ดจะเล่าชีวิตความเป็นอยู่ทำให้พลอยสนิทกับอี๊ด เช่นเดิม เมื่ออ้นเรียนจบได้พากรรยาชาวฝรั่งเศสกลับมาด้วยทำให้คุณเปรมไม่พอใจมาก อี๊ดเรียนจบได้กลับมาอยู่บ้านและอยู่กับพลอยตลอดเวลา

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวสวรรคต คุณเปรมเสียใจมากและเริ่มเหนื่อยหน่ายกับสิ่งรอบตัว คุณเปรมออกจากราชการและต่อมาประสบอุบัติเหตุตกม้าเสียชีวิต อ้นให้ภรรยากลับบ้านประเทศของตนและได้เข้าร่วมกับคณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ทำให้ญาติพี่น้องทุกคนไม่พอใจมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งอ้นซึ่งเป็นทหารประจำการอยู่ที่อยุธยา อ้นเข้าร่วมกับทหารฝ่ายพระองค์เจ้าบรมเดชต่อสู้กับฝ่ายเปลี่ยนแปลงการปกครอง แต่ฝ่ายพระองค์เจ้าบรมเดชพ่ายแพ้ อ้นและทหารฝ่ายเดียวกันถูกคุมขังเป็นนักโทษการเมือง อ้นต้องโทษประมาณ ๑๐ ปีจึงได้เป็นอิสระ หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.๒๔๗๕ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติและเสด็จประทับต่างประเทศ อ้นซึ่งได้เข้าร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครองเจริญในหน้าที่การงาน ประไพแต่งงานกับเสวีหัวหน้าของอ้น เสวีเป็นคนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ชีวิตแต่งงานของประไพจึงไม่มีความสุขเท่าใดนัก

อี๊ดทำงานรับราชการในกระทรวงได้ไม่นานก็ลาออก เมื่อถูกอ้น ประไพและเสวีว่ากล่าว อี๊ดได้ออกจากบ้านไปทำงานเหมืองแร่ที่ภาคใต้ เมื่ออ้นได้รู้ว่าเสวีเป็นคนไม่ดีก็เสียใจที่สนับสนุนประไพให้แต่งงานกับเสวี อ้นและพลอยต้องการให้อี๊ดกลับบ้านเพราะสงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้

ขยายมาถึงเมืองไทย อืดตอบจดหมายว่าเมื่อทำงานสำเร็จจะกลับมาอยู่บ้าน พลอยทราบว่ายี่นมีภรรยาและบุตรชายหญิงก็ให้พามาอยู่ที่บ้าน พลอยดีใจมากเมื่อได้ทราบว่ายี่นพ้นโทษและจะได้กลับบ้าน แต่ต่อมาอืดได้ส่งข่าวว่าอืดไม่สบายมากและเสียชีวิตด้วยไข้มาลาเรีย พลอยเสียใจมากจนล้มป่วยและสุขภาพไม่ดีเรื่อยมา อืดกลับมาอยู่บ้านและได้บวชให้อืดและเพื่อเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกครั้ง

ข่าวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัติพระนครเมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติทำให้พลอยมีสุขภาพดีขึ้น พลอยชวนอืดและญาติพี่น้องไปรับเสด็จ ข่าวเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประชาชนทำให้พลอยมีกำลังใจดีขึ้นเรื่อยมา แต่แล้วในวันหนึ่งพลอยได้ทราบว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคต พลอยเสียใจมากและเสียชีวิตเมื่อได้ทราบข่าวสวรรคต

เรื่องย่อ ร่มฉัตร

แม้จะเกิดในสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นบุตรสาวขุนนางกรมช่างสิบหมู่มีครอบครัวที่อบอุ่น ต่อมาน้องสาว น้องชายตกน้ำเสียชีวิต แม่ของวาดเสียใจมากจนล้มเจ็บและเสียชีวิตพ่อจึงฝากวาดให้คุณหยดดูแล วาดจึงได้เข้ามาอยู่ในวังที่ตำหนักของเสด็จ วาดสนิทสนมกับกลิ่นหลานสาวของคุณหยด เสด็จก็ทรงรักและปรานีวาดมาก นวมพี่ชายต่างมารดายังคงมาเยี่ยมวาดเสมอ ต่อมาพ่อของวาดเสียชีวิตวาดจึงอยู่ในวังเรื่อยมา เจ้านายพระองค์หนึ่งซึ่งเป็นพระญาติของเสด็จขอแต่งงานแต่วาดปฏิเสธ ต่อมาวาดได้แต่งงานกับคุณอรรรณนักเรียนนอกพี่ชายของอุษาซึ่งเป็นข้าหลวงตำหนักเดียวกัน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวขึ้นครองสิริราชสมบัติเป็นพระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๖ แห่งราชวงศ์จักรี พระองค์ทรงย้ายมาประทับที่พระราชวังพญาไท เจ้านายพระองค์อื่นๆก็ย้ายมาอยู่วังข้างนอก ในพระบรมมหาราชวังได้ปิดตำหนักต่างๆ กลิ่นได้แต่งงานและออกมาอยู่ข้างนอกวัง ทั้งนวมและกลิ่นมาเยี่ยมวาดอย่างสม่ำเสมอ

วาดมีบุตรชายหญิงคือเอื้อมวงศ์ อารีย์ อรรณพและอารยา อารีย์อยู่ในความดูแลของอุษาเป็นเด็กที่เอาแต่ใจตนเอง เอื้อมวงศ์ได้ทุนเล่าเรียนหลวงไปเรียนวิชากฎหมายที่ประเทศฝรั่งเศส เมื่อเอื้อมวงศ์เรียนจบกลับเมืองไทยได้ร่วมมือกับคุณอรรรณเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ซึ่งต่อมาคุณอรรรณเสียใจมากที่ตนได้ร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครองเพราะในภายหลังคณะเปลี่ยนแปลงการปกครองแตกแยกความสามัคคีและมุ่งแต่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมและพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงสละราชสมบัติ วาดได้รับเลี้ยงเฉียนหรือเฉียนบุตรสาวของนวมซึ่งอายุใกล้เคียงกับอารีย์ แม่ของเฉียนเป็นนักแสดงจึงทำให้อุษาและอารีย์ดูถูกเฉียน อารีย์ไปเรียนที่เกาะหมากเมื่อกลับมาเป็นสาวที่ชอบออกงานสังคม คุณหลวนคนหนึ่งที่ชอบพอกับอารีย์เปลี่ยนใจมาชอบเฉียนทำให้อุษาและอารีย์ไม่พอใจมาก เฉียนตัดสินใจออกจากบ้านเดินทางไปเผยแพร่ศาสนาคริสต์กับคณะมิชชันนารีและเสียชีวิตในต่างแดน อรรณพเรียนวิชาทหารได้โปรดและเสียชีวิตในสงครามอินโดจีน เอื้อมวงศ์ อารีย์ และอารยาได้แต่งงานมีครอบครัว

คุณอรรรณและเอื้อมวงศ์เจริญในหน้าที่การงาน แต่คุณอรรรณเสียใจที่ประชาธิปไตยไม่ได้ดำเนินไปอย่างที่คาดหวังไว้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชขึ้นครองสิริราชสมบัติแต่พระองค์ต้องเสด็จกลับต่างประเทศเพื่อทรงศึกษาต่อ ต่อมาพระองค์เสด็จนิวัติพระนครเพื่อประกอบพระราชพิธีราชาภิเษกสมรสและพระราชพิธีบรมราชาภิเษก คุณอรรรณและวาดติดตามข่าวของพระองค์และเฝ้ารอรับเสด็จฯ แต่คุณอรรรณเสียชีวิตก่อนที่จะได้เฝ้ารับเสด็จฯพระองค์ วาดปลานปลื้มปิติที่เมืองไทยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นมิ่งขวัญของประชาชนสืบต่อเรื่อยมาและในบั้นปลายชีวิตวาดได้เสียชีวิตอย่างสงบ

เรื่องย่อ ญาติกา

ญาติกาเป็นตอนต่อจากเรื่องสายโลหิตซึ่งเป็นเรื่องราวประวัติศาสตร์ตอนเสียดวงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒ ในเรื่องสายโลหิตหลวงเทพและลำดวงพี่ชายและพี่สาวของขุนไกรและดาวเรืองถูกกวาดต้อนไปพม่า ก่อนจะจากกันขุนไกรและหลวงเทพสัญญาต่อกันว่าขอให้ดาบของหลวงเทพกลับมาอยู่รวมกันกับดาบของขุนไกรที่เมืองไทย ดาบของหลวงเทพเป็นดาบหักสลักนามว่าทอง ดาบของขุนไกรสลักนามว่าจันทร์ซึ่งเป็นชื่อบุตรชายคนโตของตน ดาวเรืองได้มอบดาบของขุนไกรเป็นมรดกแก่ลูกหลาน และได้ตกทอดมาถึงชั้นลูกหลานที่มีชีวิตอยู่ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ลูกหลานที่รักษาดาบคือเจ้าคุณและภรรยาซึ่งมีบุตรชายคนเดียวคือบวร บวรเป็นคนที่มินิสัยกล้าหาญในเชิงนักเลง บวรรักนวลลูกสาวเจ้าเมืองเพชรบุรีแต่พ่อของนวลไม่ยอมยกให้เพราะรังเกียจบวรที่มีนิสัยนักเลง พ่อแม่ของบวรและแม่ของนวลเห็นใจลูกจึงให้ทั้งสองคนแต่งงานกันและย้ายไปอยู่ที่ภาคใต้เพราะบวรไปรับราชการที่หัวเมือง นวลทำงานหนักเพื่อสร้างฐานะจนล้มเจ็บและเสียชีวิต บวรจึงส่งลูกสาวทั้งสองคนคือพวงแสดและสร้อยทองพร้อมกับคำที่เลี้ยงมาอยู่กับปู่และย่าที่กรุงเทพฯ เมื่อโตขึ้นพวงแสดเลือกเข้าไปศึกษาวิชาความรู้ในวัง สร้อยทองได้เรียนหนังสือในโรงเรียนและเรียนจนจบวิชาชีพครู

ชวาลรักสร้อยทองและส่งผู้ใหญ่มาสู่ขอ สร้อยทองไม่ได้รักชวาลแต่ยอมแต่งงานด้วยความกตัญญูต่อบุ่และย่า ชีวิตแต่งงานของชวาลกับสร้อยทองไม่มีความสุขเท่าใดนักชวาลย้ายไปรับราชการที่หัวเมืองภาคใต้ สร้อยทองได้อ่านนวนิยายที่ชวาลเขียนซึ่งเป็นเรื่องราวชีวิตและความในใจที่ชวาลมีต่อสร้อยทอง สร้อยทองซึ่งขณะนั้นได้ตั้งครรภีจึงรักและเข้าใจชวาลมากขึ้นและได้มาพบชวาล แต่ชวาลไม่สบายมากและเสียชีวิต สร้อยทองจึงอยู่กับปู่ ย่าและพวงแสดที่กรุงเทพฯ

ก่อนลูกชายสร้อยทองเกิด สร้อยทองฝันว่าเจ้าคุณไกรสีห์พาหลวงเทพมาฝากไว้กับตน สร้อยทองคลอดลูกเป็นผู้ชายตั้งชื่อว่าชวาลา ชวาลาได้เรียนวิชาการทหารที่ประเทศอังกฤษ ในปี พ.ศ.๒๔๗๕ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ชวาลาซึ่งยังเรียนอยู่ที่อังกฤษเขียนจดหมายถึงสร้อยทองเล่าถึงความคิดเห็นของตนที่ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อชวาลาเรียนจบได้กลับเมืองไทย ต่อมาสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขยายมาถึงเมืองไทย สร้อยทองสูญเสีย บุญเด็กที่ตนเลี้ยงมาตั้งแต่เล็ก บุญช่วยบังสร้อยทองไม่ให้ถูกระเบิดจึงเสียชีวิต เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ ยุติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลนิวัติประเทศไทยสร้างความปลาบปลื้มปีติแก่สร้อยทอง พวงแสด ชวาลาและประชาชนทุกคน แต่แล้วพระองค์เสด็จสวรรคต ประชาชนทุกคนเศร้าโศกเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

ต่อมารัฐบาลได้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศพม่า ชาวลาได้รับแต่งตั้งเป็นผู้ช่วย
อัครราชทูตฝ่ายทหารประจำประเทศพม่า สร้อยทองและชาวลาจึงได้มาถึงประเทศพม่าและนำดาบ
ของเจ้าคุณไกรสีห์ติดตัวมาด้วย สร้อยทองและชาวลาติดตามหาดาบของหลวงเทพโดยสืบจาก
ละครโยเดียหรือละครไทย เพราะลำดวนภรรยาของหลวงเทพเป็นนางละครในราชสำนักอยุธยาแต่
ก็แทบหมดความหวังเพราะเวลาได้ผ่านมาหลายร้อยปีแล้ว พม่าย้ายราชธานีหลายครั้งและพม่าได้
ตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษละครไทยจึงขาดราชสำนักอุปถัมภ์ ชาวลาได้รู้จักม่านแก้วหญิงสาวที่
มีเชื้อสายเจ้านายพม่าและมีเชื้อสายไทย ชาวลารักม่านแก้วตั้งแต่แรกพบ ชาวลาและม่านแก้ว
ช่วยกันสืบค้นละครไทยและคนไทยที่มาอยู่ในประเทศพม่าตั้งแต่สงครามเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๒
แต่ก็ไม่สำเร็จ จนกระทั่งชาวลาได้มาที่บ้านของม่านแก้วได้พบดาบของหลวงเทพและได้พบกับพ่อ
ของม่านแก้ว ชาวลาจึงได้ทราบว่าม่านแก้วเป็นลูกหลานของหลวงเทพและลำดวน ชาวลาได้
แต่งงานกับม่านแก้วและนำดาบของหลวงเทพกลับเมืองไทยก่อนที่ชาวลาจะย้ายไปเป็นผู้ช่วย
อัครราชทูตฝ่ายทหารประจำประเทศอังกฤษ

เรื่องย่อ สองฝั่งคลอง

ทับทิมกำพร้าแม่ตั้งแต่เล็ก ปู่ซึ่งเป็นขุนนางทหารชั้นเจ้าพระยา ย่าและนางเสมพี่เลี้ยงจึงเป็นผู้ดูแล ทับทิมมีญาติผู้ใหญ่คือลุงเขย ป้ายี่สุน และมีญาติลูกพี่ลูกน้อง ๓ คนคือสาคร พี่อง และโกเมนซึ่งเป็นคนเกียจคร้านและไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ ลุงเขยและนายเจิมภรรยาองไม่ชอบทับทิมเพราะทับทิมเป็นเด็กหัวแข็ง ต่อมาย่าของทับทิมเสียชีวิต ปู่เป็นผู้ดูแลและให้ทับทิมได้เรียนต่อคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณฉัตรลูกของคุณหญิงปลื้มเพื่อนของป้ายี่สุนชอบพี่องและขอให้พี่องเรียนต่อแต่พี่องไม่ยอมเรียนคุณฉัตรจึงแต่งงานกับรำพึง พี่องได้แต่งงานกับญาติห่างๆ แต่ชีวิตแต่งงานไม่มีความสุข สาครแต่งงานกับผสาวซึ่งเป็นคนไม่ดีและภายหลังข้อโกงทรัพย์สินของป้ายี่สุนไปจนหมด

ปู่เสียชีวิตเมื่อทับทิมเรียนอยู่ชั้นปีที่ ๓ ลุงเขยไม่ต้องการให้ทับทิมเรียนต่อเพราะไม่ต้องการให้ทับทิมเรียนสูงกว่าลูกของตน ทับทิมต้องขายฝากทรัพย์สินของแม่ไว้กับคุณหญิงปลื้มจึงได้เรียนจบ เมื่อเรียนจบทับทิมได้ทำงานเป็นครู ทับทิมได้รู้จักคุณลานบุตรชายพระยานิติธรรมพิทักษ์ตั้งแต่ตอนที่ปู่พาทับทิมไปบ้านของคุณลาน คุณลานถูกคุณหญิงอิมแม่เลี้ยงรังแกตั้งแต่เล็ก ผู้เป็นพ่อเป็นกำลังใจให้คุณลานเรียนจนจบคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อคุณลานเรียนจบได้ทำงานกระทรวงยุติธรรมและได้แต่งงานกับทับทิม แม่เลี้ยงคุณลานไม่ชอบทับทิมเพราะทับทิมยากจนและกตัญญูหมั่นหมั่นหาเงินให้คุณลานและทับทิมได้กลับมาอยู่ที่คลองสานแต่ต้องยกบ้านมาอยู่อีกฝั่งหนึ่ง คุณฉัตรและรำพึงเป็นมิตรที่ดีของทับทิมและคุณลานเรื่อยมา ต่อมาได้เกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ คุณลาน ทับทิมและคนไทยต้องอยู่ในภาวะยากแค้นจนกระทั่งสงครามได้ยุติลง

ลูกทั้งสามคนของป้ายี่สุนไม่ประสบความสำเร็จในชีวิต ทรัพย์สมบัติหมดลง ทับทิมสูญเสียลูกคนแรกเพราะแม่เลี้ยงของคุณลานผลักเกือบตกบันได เมื่อทับทิมฟื้นขึ้นมาก็ได้ทราบข่าวร้ายอีกครั้งคือชาวพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลสวรรคต ต่อมาพ่อของคุณลานหย่าขาดกับแม่เลี้ยง คุณลานได้เป็นผู้พิพากษา คุณลานและทับทิมมีลูกชาย ๓ คน ลูกทุกคนล้วนประสบความสำเร็จในชีวิต

เรื่องย่อ ราตรีประดับดาว

เกิดหญิงสาวบ้านท่าหิน จังหวัดเพชรบุรีบุตรสาวชาวไร่ผู้มีฐานะดีได้แต่งงานกับคุณนายนายทหารชั้นผู้ใหญ่ของกองทัพบกซึ่งได้มาประจำอยู่ที่เมืองเพชรบุรี คุณนาคได้เลื่อนยศเป็นพันโท บรรดาศักดิ์เป็นคุณพระแต่ต้องย้ายไปประจำที่อุดรธานี เกิดคลอดบุตรชายตั้งชื่อว่าเนตร แต่เนตรสุขภาพไม่แข็งแรง เกิดตัดสินใจอยู่กับลูกที่เพชรบุรีให้คุณนาคเดินทางไปก่อน รอให้เนตรแข็งแรงจึงจะติดตามไปที่หลัง เกิดกับลูกจึงพลัดพรากจากคุณนาคนับตั้งแต่นั้น

คุณนาคแวะมาเยี่ยมเดชเพื่อนนักเรียนนายทหารที่กรุงเทพฯก่อนที่จะเดินทางไปอุดรธานี เดชและภรรยาจัดงานเลี้ยงที่บ้าน คุณนาคจึงได้รู้จักกับเนื้อทองและได้เนื้อทองเป็นภรรยาอีกคน คุณนาคพาเนื้อทองไปอยู่ที่อุดรธานีด้วยกันและล้มเลิกกับลูก

คุณนาคช่วยราชสำนักล้านคำจับกบฏที่หนีมาเมืองไทย คุณนาคได้รับยศและตำแหน่งสูงขึ้นเป็นพันเอกพระยาวิเศษสิงหนาทและได้ย้ายมาอยู่ในกรุงเทพฯ เกิดทราบข่าวนี้จึงติดตามมาหาคุณนาคที่กรุงเทพฯโดยไม่ทราบว่าคุณนาคมีภรรยาใหม่ เกิดได้อาศัยที่บ้านเจ้าจอมอำพันซึ่งเป็นบุตรเจ้าเมืองเพชรบุรีและเป็นเจ้าจอมในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เจ้าจอมอำพันให้ความอุปการะเกิดเป็นอย่างดี เจ้าจอมอำพันมีน้องชายคนเล็กคือณัฐซึ่งทำงานเป็นนักหนังสือพิมพ์ ณัฐแต่งงานกับสุหร่ายแต่ชีวิตครอบครัวไม่มีความสุข ณัฐรักเกิดตั้งแต่แรกพบและพอใจที่เกตุรักลูกชายของณัฐ

เมื่อคุณนาคและเนื้อทองมาอยู่ในพระนครได้เข้าบ้านหลังใหญ่อยู่และได้จัดงานเลี้ยงเพื่อฉลองตำแหน่งใหม่ของตนที่ได้เป็นพันเอกพระยาวิเศษสิงหนาท และเดชที่ได้เป็นพันเอกพระยาเทพอัคนี ภรรยาของเดชขอให้เจ้าจอมอำพันส่งคนมาช่วยในงานเลี้ยง เจ้าจอมอำพันซึ่งรู้แล้วว่าเกิดจะได้พบกับสามีจึงส่งเกิดมาช่วยงาน เกิดจึงได้พบกับคุณนาคและได้ทราบว่าคุณนาคอยู่กับเนื้อทอง คุณนาคไม่ได้ตัดสินใจว่าจะรับเกิดและลูกมาอยู่ด้วยเพียงแต่บอกให้เกิดพาลูกมาพบ ในวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เดชหรือพันเอกพระยาเทพอัคนีเข้าร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครอง ในคืนวันที่ ๒๓ คุณนาคไปพบเดชเพื่อห้ามเพื่อนไม่ให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง ในเวลาเดียวกันนั้นเกิดพาลูกมาพบคุณนาคแต่ถูกเนื้อทองไล่ให้กลับไป เดชไม่พอใจคุณนาคที่ไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงย้ายคุณนาคไปประจำอยู่ที่นครราชสีมา เจ้าจอมอำพันให้คุณนาคซื้อบ้านสวนที่บางโพให้เกิด บ้านของเกิดเป็นศูนย์รวมของญาติพี่น้องที่มาจากเพชรบุรีและมีความเป็นอยู่ที่มั่นคง คุณนาคมาหาเกิดที่บ้านบางโพได้พบลูกชาย คุณนาครักลูกมาก ในขณะเดียวกันคุณนาคเริ่มระอาเนื้อทองที่มักตัดพ้อคุณนาคที่ไม่ได้เข้าร่วมเปลี่ยนแปลงการปกครอง และเนื้อทองเล่นการพนันอีกทั้งไม่เคารพญาติผู้ใหญ่ของคุณนาค

ต่อมาได้เกิดกบฏบรรเดซ พันเอกพระยาเทพอัคนีไสร้ายคุณนาคว่าอยู่ฝ่ายกบฏและคุณนาคได้หายตัวไป ทุกคนคิดว่าคุณนาคเสียชีวิตแล้ว เนื้อทองเป็นภรรยาน้องของพ่อเลี้ยงอินคำสามีใหม่ของสุหร่าย พ่อเลี้ยงอินคำทุบตีเนื้อทองเมื่อไปเล่นการพนัน คุณนาคแอบซ่อนตัวอยู่ที่บางโพ คุณนาคได้ปรับความเข้าใจกับเกดและมอบตัวเพื่อสู้คดีในศาล ผลปรากฏว่าคุณนาคไม่มีความผิด และคุณนาครู้ว่าเนื้อทองไม่ได้รักตนจริง คุณนาคจึงอยู่กลับมาอยู่กับเกดและลูกอย่างมีความสุข

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวสุภิญญา ยงศิริ เกิดวันที่ ๑๙ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่จังหวัดบุรีรัมย์ สำเร็จการศึกษาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา ๒๕๔๑ และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีเดียวกัน